

Jan Załęski

"Pan jest moim światłem (Ps 27,1) :
KSIĘGA PAMIĄTKOWA dla Księga
Profesora Jerzego Chmiela w 65.
rocznicę urodzin", zebrał i opracował
Waldemar Chrostowski, Warszawa
2000 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 39/2, 221-224

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O M Ó W I E N I A I R E C E N Z J E

Studia Theologica Varsaviensia
UKSW
39 (2001) nr 2

Pan jest moim światłem (Ps 27,1). KSIĘGA PAMIĄTKOWA dla Księdza Profesora Jerzego Chmiela w 65. rocznicę urodzin (zebrał i opracował ks. Waldemar Chrostowski), Vocatio, Warszawa 2000, ss. 397.

Sylwetki naukowej Jubilatki nie trzeba właściwie przedstawiać, bo jest ona dobrze znana nie tylko w polskim środowisku teologów, lecz także w światowej bibliistyce. Niemniej jednak wypada przynajmniej w kilku zdaniach przypomnieć Jego osiągnięcia naukowe. Otóż dorobek naukowy, o różnej oczywiście wartości, obejmuje aż 436 pozycji. Jeżeli do tego dodamy 4 prace doktorskie, 4 prace licencjackie i aż 71 prac magisterskich napisanych pod kierunkiem Ks. J. Chmiela oraz recenzje 300 prac magisterskich, 13 prac licencjackich, 17 prac doktorskich i 7 prac habilitacyjnych, a ponadto pełnione funkcje administracyjne prodziekana i dziekana Wydziału Teologicznego oraz prorektora PAT w Krakowie, to otrzymamy obraz człowieka z jednej strony bardzo dobrze przygotowanego do uprawiania nauki, a z drugiej strony nieprzeciętnie pracowitego i o wspaniałych umiejętnościach organizowania sobie czasu pracy.

Od początku swojej działalności naukowej Jubilat publikował swoje artykuły i recenzje głównie w RBL, którego najpierw był sekretarzem, a potem był i jest do chwili obecnej redaktorem naczelnym i *Analecta Cracoviensia*, choć sporadycznie publikował swoje przemyślenia także w innych czasopismach polskich i zagranicznych, także w obcych językach. Opublikował 2 książki, z których pierwsza, *Lumière et charité d'après la Première Epître de Saint Jean*, została opublikowana w 1971 r. w Rzymie, a wcześniej (1968 r.) była przedmiotem rozprawy doktorskiej; druga natomiast, *Interpretacja Starego Testamentu w kerygmacie apostołskim o zmartwychwstaniu Jezusa. Studium hermeneutyczne*, przedstawiona najpierw (1975 r.) jako rozprawa habilitacyjna, ukazała się drukiem w 1979 r. Innym charakterystycznym rysem zainteresowań naukowych Ks. J. Chmiela był udział w bardzo wielu sympozjach naukowych krajowych i zagranicznych, gdzie nie tylko wygłaszał referaty, ale także często zabierał głos w dyskusji, i o których informował w krótkich sprawozdaniach na łamach RBL polskich teologów. Wszystko to zaowocowało przynależnością Dostojnego Jubilatki do 20 towarzystw naukowych czy innych gremiów.

Recenzowana książka jest kolejną z serii poświęconych uczczeniu znanego bibliisty polskiego, Ks. Prof. J. Chmiela, z okazji 65. rocznicy urodzin. Składa się na nią 19 artykułów biblistów, historyków i orientalistów z całej Polski. Już w tym można dostrzec uhonorowanie rozległych zainteresowań Bohatera książki. Niewątpliwie najwięcej jest artykułów bilijnych. Uderza niemała liczba artykułów świeckich

teologów bądź zajmujących się innymi dziedzinami wiedzy. Wprawdzie Ks. Profesor nie zajmował się badaniami nad bursztynem, ale artykuł p. P. Wielowiejskiego na temat wiedzy starożytnych Rzymian o bursztynie bałtyckim, handlu nim i jego różnorodnych zastosowaniach (np. w medycynie) jest interesująco zaprezentowany, a w sposób pośredni wskazuje na liczne i o różnych zainteresowaniach naukowych grono ludzi, pragnących uczcić jubileusz bliskiej im osoby. Pozostali świeccy uczeni podjęli już tematy mniej lub bardziej bezpośrednio związane z Biblią. I tak J. Ciecieleąg podjął wprawdzie tematykę historyczną, ale ściśle powiązaną z postacią z NT, ukazując walkę o sukcesję po śmierci Heroda Wielkiego. W swoim artykule opowiedział się aż za 6 testamentami tego króla, co nie oznaczało, że ten ostatni automatycznie miał być uznany. Wymagał on jeszcze zatwierdzenia cesarza Augusta, którego decyzja różniła się nieco od testamentu zostawionego przez Heroda. P. Muchowski w wysoce specjalistycznym artykule z historii języka hebrajskiego, a szczególnie misznaickiego przedstawił najnowsze wyniki badań na temat misznaickiego w II w. po Chr. Z kolei K. Pilarczyk zajął się rabinizacją judaizmu we wczesnym okresie pobiblijnym. I wreszcie M. Wojciechowski podjął się pokazania, w jakim stopniu i w jakim celu posługiwał się cytatami biblijnymi św. Atanazy z Aleksandrii w dwóch swoich dziełach: *Przeciw Poganom* i *O wcieleniu Słowa*. Po niewątpliwie mniej ciekawym, choć koniecznym wyliczaniu, jakie teksty ST czy NT i ile razy znalazły się we wspomnianych dziełach Atanazego, autor pod koniec artykułu pokazał, w jakim celu i w jaki sposób je wykorzystywał (w sensie dosłownym, w celu chrystologicznej interpretacji tekstów ST, spokrewnione z alegoryzacją, ale nie w formie wykładu alegorycznego, dla zilustrowania swojego rozumowania, z tendencją do akomodacji cytowanych tekstów).

Znaczną mniejszość stanowią artykuły podejmujące teksty lub księgi ST. O. H. Langkammer, oddając hołd hermeneutycznym zainteresowaniom naukowym Jubilata, zaprezentował krótko problematykę źródeł i technikę ich wykorzystania w 1 i 2 Księdze Kronik wskazując na ich różnorodność zarówno co do ilości źródeł jak i technik ich stosowania (np. niewolnicze wprost wykorzystanie w 1 Krn 1 – 9,44, swobodne posługiwanie się nimi). Ks. B. Poniży już po raz kolejny sięgnął do Księgi Mądrości, tym razem do Mdr 11,1-14 i 16,1-19,22, by w świetle tych tekstów odczytać i zinterpretować niektóre wydarzenia dotyczące Izraelitów opisane w Księdze Wyjścia (przede wszystkim tzw. plagi egipskie). Niewątpliwie ciekawy artykuł, choć wybitnie odtwórczy, bo sprowadzający się do omówienia dzieła S. Cheona. Ks. H. Witczyk, będąc świadom tego, że świat został stworzony mocą słowa Bożego, stawia pytanie, czy nie można przyjąć, iż świat jest również dziełem miłości Boga i szuka na nie odpowiedzi w różnych tekstach biblijnych, a zwłaszcza w Ps 33 i dochodzi do wniosku, że świat jest również dziełem miłości Boga. Ks. Z. Małecki doszukuje się źródeł Izajaszowego wezwania do naśladowania Jahwe

(Iz 55,6-11) w deuteronomistycznych tekstach i teologii deuteronomistycznej, choć całość robi niekiedy wrażenie mało spójnego artykułu. Od dłuższego już czasu ks. J. Wa r z e c h ę interesuje temat historii Izraela, czemu daje wyraz i tym razem w swoim artykule o początkach odbudowy Judy po wygnaniu babilońskim. Najpierw ukazał sytuację społeczno-polityczną Judy, a potem religijną, by na tle tak zarysowanej historii przedstawić przebieg odbudowy świątyni. Ks. W. Ch r o s t o w s k i w swoim artykule ukazał genezę i historię oddziaływania Biblii Wujka ze względu na niedawno obchodzone 400-lecie śmierci autora tego przekładu Biblii na język polski. Uczynił to przystępnie, a niekiedy nawet w sposób bardzo barwny.

Pozostała i zarazem większą część Festschriftu zajmują artykuły poświęcone tekstom NT, co jest również wyrazem szacunku dla zainteresowań nowotestamentalnych Jubilata. I tak ks. A. B a n a s z e k przeanalizował opowiadania o błogosławieniu dzieci przez Jezusa w świetle różnych koncepcji teologicznych poszczególnych synoptyków. Ks. S. B i e l e c k i opowiedział się wbrew większości poważnych świadków w tekście Rz 12,11 za lekcją *tô kairô douleuontes* i tak przyjęty tekst poddał szczegółowej analizie, podczas gdy znacznie lepiej udokumentowana lekcja mówi o pełnieniu służby Panu, a nie czasowi, jak proponuje autor artykułu. Ojciec T.M. D ą b e k składając hołd kierownikowi Katedry Hermeneutyki Biblijnej i Judaistyki na WT PAT podjął rozważania tekstów NT, w których mowa jest o znaczeniu ST, Prawa i zwyczajów żydowskich dla uczniów Jezusa. Punktem wyjścia swoich przemyśleń uczynił autor artykułu tekst Mt 5,18 o niezmienności ST, a zwłaszcza tego, co kryje się w Prawie, czyli Pięcioksięgu. Ks. A. G i e n i u s z w ciekawym artykule doszedł do wniosku po dokonaniu analizy literackiej Rz 8,23-25, że „aparche” znaczy w tym tekście „pierwsze dary”, i że zasadniczym problemem tej perykopy nie jest nadzieja, jak to się dość powszechnie przyjmuje, lecz cierpienie wierzących.

Ks. P. K a s i ń s k i zajął się zagadnieniem wdzięczności w 1 Tes 1 – 3 ukazując w swoim długim artykule motywy dziękczynienia, a więc wdzięczność za wybranie Tesaloniczan przez Boga, za przyjęcie cierpień z radością, za ich otwarcie się na wiarę, co wywołało żywy oddźwięk wśród innych, za pozytywną postawę misjonarzy. Ks. J. K u d a s i e w i c z uczynił przedmiotem swoich wnikliwych dociekań tekst J 19,27b i doszedł do wniosku, że wypowiedź Jana: „I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie” należy rozumieć w sensie duchowym, a nie materialnym (przyjść do domu, na zamieszkanie), tzn. przyjęcia Matki Jezusa przez Jana do swoich dóbr duchowych, czyli życia wewnętrznego, życia wiary. Artykuł ks. J. Ł a c h a jest kontynuacją nieco wcześniej opublikowanego w Festschriftcie dla ks. S. M ę d a l i, gdzie autor przeanalizował Rz 1,3. Tym razem poddał szczegółowej analizie egzegetycznej Rz 1,4, by na końcu stwierdzić, że „udział człowieka w tryumfie zmartwychwstałego Chrystusa wynika... z dwóch faktów: pochodzenia Jezusa według ciała i okazania

się mocy Ducha Chrystusa Jezusa w Jego zmartwychwstaniu”. Z niemalą satysfakcją odwołuje się autor artykułu do pracy habilitacyjnej Jubilata. Ks. M. Miłojczak dokonał analizy literackiej fragmentu Łk 19,47-21,38, którego ramy stanowi relacja Łk o trwałości i ciągłości nauczania Jezusa (19,47-48 i 21,37-38). W tych właśnie ramach umieścił Łukasz w swojej Ewangelii obszerne fragmenty o nauczającym Jezusie w świątyni jerozolimskiej, które mimo swojej różnorodności układają się – zdaniem autora artykułu – w pewną logiczną całość. Na tę całość składa się opis kontrowersji i sporów (20,1-44), oskarżenie Jezusa pod adresem przede wszystkim uczonych w Piśmie (20,45-47), opowiadanie o ubogiej wdowie składającej ofiarę w świątyni (21,1-4) oraz część eschatologiczna (21,5-36).

Ks. Jan Załęski

Słowo Twoje jest Prawdą (J 17,17). Księga pamiątkowa dla Księdza Profesora Stanisława Mędałi CM w 65. rocznicę urodzin (zebrał i opracował ks. W. Chrostowski), Vocatio, Warszawa 2000, ss. 429.

Wygląda na to, że także w Polsce zadomowił się na dobre, znany i powszechnie stosowany od dawna w wielu krajach nie tylko Europy, ale i świata, zwyczaj honorowania działalności naukowej biblistów przy okazji 60. 65. czy 70. rocznicy urodzin. Wystarczy przypomnieć Festschriftы przygotowane dla takich uczonych jak księża profesorowie: o. A. Jankowski (1993 r.), Lech Stachowiak (1996 r.), Jan Łach (1997 r.), Stanisław Potocki (1997 r.), bp. Kazimierz Romaniuk (1997 r.), Józef Kudasiewicz (1997 r.), abp. H. Muszyński (1998 r.), Józef Homerski (1999 r.), Ryszard Rubinkiewicz (1999 r.), Jerzy Chmiel (2000 r.). Niemala w tym jest zasługa ks. prof. W. Chrostowskiego, który na zjazdach biblistów polskich gorąco do tego zachęca.

Chcę poświęcić nieco miejsca i uwagi książce przygotowanej tym razem dla uczczenia dorobku naukowego Ks. Prof. S. Mędałi z okazji 65. rocznicy Jego urodzin. Wprawdzie postać i osiągnięcia naukowe Ks. Profesora nie wymagają specjalnej rekomendacji, niemniej jednak wypada przy tej okazji, choć w dużym skrócie, je zaznaczyć. Naukowy dorobek Jubilata obejmuje 217 pozycji. Główne pola zainteresowań naukowych Ks. Profesora to pisma Janowe, głównie jednak Ewangelia św. Jana. Dał temu wyraz przygotowując pracę habilitacyjną pt. *Funkcja chrystologiczno-eklezjologiczna dialogów Jezusa z Żydami w czwartej Ewangelii*, opublikowaną w całości w 1984 r. w *Studia z Bibliistyki* t. IV, ss. 3-195. Dalsze badania nad Ewangelią Janową znalazły ukoronowanie w syntezie przedstawionej w rozprawie pt. *Chrystologia Ewangelii św. Jana* opublikowanej w 1993 r., która doczekała się życzi-